TEISINGUMO TEISMO (devintoji kolegija) SPRENDIMAS

2020 m. birželio 11 d.*

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Koncesijos sutarčių sudarymo procedūra – Direktyva 2014/23/ES – 38 straipsnio 9 dalis – Korekcinių priemonių, kurios skirtos įrodyti, kad ekonominės veiklos vykdytojas, kuriam taikytas neleidimo dalyvauti procedūroje pagrindas, vėl yra patikimas, sistema – Nacionalinės teisės normos, pagal kurias ekonominės veiklos vykdytojams, kuriems taikytas privalomas neleidimo dalyvauti koncesijos sutarčių sudarymo procedūroje pagrindas, draudžiama joje dalyvauti penkerius metus – Jokios galimybės tokiems ekonominės veiklos vykdytojams pateikti įrodymų apie korekcines priemones, kurių jie ėmėsi, nesuteikimas“

Byloje C-472/19

dėl *Conseil d'État* (Prancūzija) 2019 m. birželio 14 d. sprendimu, kurį Teisingumo Teismas gavo 2019 m. birželio 20 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

Vert Marine SAS

prieš

Premier ministre,

Ministre de l'Économie ir des Finances,

TEISINGUMO TEISMAS (devintoji kolegija),

kurį sudaro kolegijos pirmininkas S. Rodin, teisėjai D. Šváby (pranešėjas) ir N. Piçarra,

generalinis advokatas M. Campos Sánchez-Bordona,

posėdžio sekretorė V. Giacobbo-Peyronnel, administratorė,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

– *Vert Marine SAS*, atstovaujamos advokato F. Dereux,

– Prancūzijos vyriausybės, atstovaujamos P. Dodeller, A.-L. Desjonquères ir C. Mosser,

– Graikijos vyriausybės, atstovaujamos A. Dimitrakopoulou, D. Tsagkaraki ir L. Kotroni,

– Europos Komisijos, atstovaujamos J.-F. Brakeland, P. Ondrůšek ir L. Haasbeek,

* Proceso kalba: prancūzų.

atsižvelgęs į sprendimą, priimtą susipažinus su generalinio advokato nuomone, nagrinėti bylą be išvados,

priima šį

Sprendimą

1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl 2014 m. vasario 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2014/23/EB dėl koncesijos sutarčių suteikimo (OL L 94, 2014, p. 1) 38 straipsnio 9 ir 10 dalių išaiškinimo.

2 Šis prašymas pateiktas nagrinėjant *Vert Marine SAS* ir *Premier ministre* (ministras pirmininkas) bei *ministre de l'Économie et des Finances* (finansų ir ekonomikos ministras, Prancūzija) ginčą dėl šios bendrovės pateikto prašymo panaikinti tam tikras 2016 m. vasario 1 d. Dekreto Nr. 2016-86 dėl koncesijos sutarčių (JORF, 2016 m. vasario 2 d., tekstas Nr. 20) nuostatas.

Teisinis pagrindas

Sąjungos teisė

3 Direktyvos 2014/23 71 konstatuojamojoje dalyje nurodyta:

„tačiau turėtų būti suteikta galimybė ekonominės veiklos vykdytojams patvirtinti atitikties priemones, kuriomis būtų siekiama ištaisyti nusikalstamos veikos ar nusižengimų padarinius ir užtikrinti veiksmingą tolesnių galimų pažeidimų prevenciją. Tos priemonės visų pirma galėtų būti personalo ir organizavimo priemonės, kaip antai visų ryšių su asmenimis ar organizacijomis, dalyvavusiais darant pažeidimą, nutraukimas, atitinkamos personalo reorganizavimo priemonės, pranešimo ir kontrolės sistemų įgyvendinimas, vidaus audito struktūros sukūrimas reikalavimų vykdymui stebėti ir vidaus atsakomybės bei kompensavimo taisyklių patvirtinimas. Jeigu tokiomis priemonėmis užtikrinamos pakankamos garantijos, atitinkamas ekonominės veiklos vykdytojas nebeturėtų būti pašalintas remiantis vien tais pagrindais. Ekonominės veiklos vykdytojams turėtų būti suteikta galimybė prašyti, kad būtų išnagrinėtos atitikties priemonės, kurių imtasi, kad galbūt jiems būtų suteikta galimybė dalyvauti koncesijos suteikimo procedūroje. Vis dėlto valstybėms narėms turėtų būti palikta teisė nustatyti tikslias tokiais atvejais taikomas procedūrines ir esmines sąlygas. Visų pirma jos turėtų galėti savo nuožiūra nuspręsti, ar leisti atskiroms perkančiosioms organizacijoms ar perkantiesiems subjektams atlikti atitinkamus įvertinimus, ar tą užduotį patikėti kitoms centrinio lygio ar decentralizuoto lygio institucijoms;“

4 Direktyvos 38 straipsnio 4, 9 ir 10 dalyse nustatyta:

„4. Perkančiosios organizacijos ir perkantieji subjektai, kaip nurodyta 7 straipsnio 1 dalies a punkte, ekonominės veiklos vykdytoją pašalina iš koncesijos suteikimo procedūros, jeigu jie nustatė, kad tas ekonominės veiklos vykdytojas galutiniu teismo sprendimu yra nuteistas dėl vienos iš toliau išvardytų priežasčių:

a) dalyvavimo nusikalstamos organizacijos veikloje, kaip apibrėžta [2008 m. spalio 24 d.] Tarybos pamatinio sprendimo 2008/841/JAI [dėl kovos su organizuotu nusikalstamumu (OL L 300, 2008, p. 42] 2 straipsnyje;

b) korupcijos, kaip apibrėžta Konvencijos dėl kovos su korupcija, susijusia su Europos Bendrijų pareigūnais ar Europos Sąjungos valstybių narių pareigūnais [(OL C 195, 1997, p. 1)], 3 straipsnyje ir [2003 m. liepos 22 d.] Tarybos pamatinio sprendimo [2003/568/TVR dėl kovos su korupcija

privačiame sektoriuje (OL L 192, 2003, p. 54)] 2 straipsnio 1 dalyje, taip pat dėl korupcijos, kaip apibrėžta perkančiosios organizacijos ar perkančiojo subjekto arba ekonominės veiklos vykdytojo nacionalinėje teisėje;

c) sukčiavimo, kaip apibrėžta Konvencijos dėl Europos Bendrijų finansinių interesų apsaugos [(OL C 316, 1995, p. 48)] 1 straipsnyje;

d) teroristinių nusikaltimų arba su teroristine veikla susijusių nusikaltimų, kaip apibrėžta atitinkamai [2002 m. birželio 13 d.] Tarybos pamatinio sprendimo 2002/475/JAI [dėl kovos su terorizmu (OL L 164, 2002, p. 3)] 1 ir 3 straipsniuose, arba dėl nusikalstamos veikos kurstymo, pagalbos ar bendrininkavimo ją įvykdant arba kėsinimosi ją įvykdyti, kaip nurodyta to pamatinio sprendimo 4 straipsnyje;

e) pinigų plovimo arba teroristų finansavimo, kaip apibrėžta [2005 m. spalio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2005/60/EB [dėl finansų sistemos apsaugos nuo jos panaudojimo pinigų plovimui ir teroristų finansavimui (OL L 309, 2005, p. 15)] 1 straipsnyje.

f) vaikų darbo ir kitų prekybos žmonėmis formų, kaip apibrėžta [2011 m. balandžio 5 d.] Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2011/36/ES [dėl prekybos žmonėmis prevencijos ir kovos su juo bei nukentėjusiųjų apsaugos, kuria pakeičiamas Tarybos pamatinis sprendimas 2002/629/JAI (OL L 101, 2011, p. 1)] 2 straipsnyje.

<…>

9. Ekonominės veiklos vykdytojas, atsidūręs vienoje iš 4 ir 7 dalyse nurodytų padėčių, gali pateikti įrodymus, kad ėmėsi pakankamų priemonių, jog įrodytų savo patikimumą, nepaisant to, kad yra atitinkamas pagrindas jo pašalinimui. Jeigu manoma, kad tokių įrodymų pakanka, atitinkamas ekonominės veiklos vykdytojas nepašalinamas iš procedūros.

Šiuo tikslu ekonominės veiklos vykdytojas įrodo, kad sumokėjo arba įsipareigojo sumokėti kompensaciją už žalą, padarytą dėl nusikalstamos veikos arba nusižengimo, išsamiai išaiškino faktines ir kitas aplinkybes aktyviai bendradarbiaudamas su tyrimą atliekančiomis valdžios institucijomis ir ėmėsi konkrečių tinkamų techninių, organizacinių ir personalo priemonių, kad užkirstų kelią tolesnei nusikalstamai veikai arba nusižengimams. Priemonės, kurių ėmėsi ekonominės veiklos vykdytojai, vertinamos atsižvelgiant į nusikalstamos veikos arba nusižengimo sunkumą ir konkrečias aplinkybes. Kai manoma, kad priemonių nepakanka, atitinkamam ekonominės veiklos vykdytojui pateikiamas to sprendimo motyvų paaiškinimas.

Ekonominės veiklos vykdytojui, kuris galutiniu teismo sprendimu pašalintas iš pirkimo ar koncesijos suteikimo procedūrų, neleidžiama valstybėse narėse, kuriose tas teismo sprendimas galioja, iš to sprendimo išplaukiančiu [tame sprendimu nustatytu] pašalinimo laikotarpiu naudotis šioje dalyje numatyta galimybe.

10. Valstybės narės apibrėžia šio straipsnio įgyvendinimo sąlygas įstatymuose ar kituose teisės aktuose ir atsižvelgdamos į Sąjungos teisę. Visų pirma jos nustato ilgiausią pašalinimo laikotarpį, jei ekonominės veiklos vykdytojas savo patikimumui įrodyti nesiėmė jokių 9 dalyje nurodytų priemonių. Kai pašalinimo laikotarpis nenustatomas galutiniu teismo sprendimu, tas laikotarpis 4 dalyje nurodytais atvejais neviršija penkerių metų nuo galutinio teismo sprendimo dėl nuteisimo dienos, o 7 dalyje nurodytais atvejais – trejų metų nuo atitinkamo įvykio dienos.“

5 Minėtos direktyvos 51 straipsnyje numatyta:

„1. Valstybės narės užtikrina, kad įsigaliotų įstatymai ir kiti teisės aktai, būtini, kad šios direktyvos būtų laikomasi ne vėliau kaip 2016 m. balandžio 18 d. Jos nedelsdamos pateikia Komisijai tų nuostatų tekstą.

Valstybės narės, priimdamos tas nuostatas, daro jose nuorodą į šią direktyvą arba tokia nuoroda daroma jas oficialiai skelbiant. Nuorodos darymo tvarką nustato valstybės narės.

2. Valstybės narės pateikia Komisijai šios direktyvos taikymo srityje priimtų nacionalinės teisės aktų pagrindinių nuostatų tekstus.“

Prancūzijos teisė

6 2016 m. sausio 29 d. Nutarimo Nr. 2016-65 dėl koncesijos sutarčių (JORF, 2016 m. sausio 30 d., tekstas Nr. 66) 39 straipsnyje nustatyta:

„Koncesijos sutarčių sudarymo procedūroje negali dalyvauti:

1° Asmenys, dėl kurių buvo priimtas galutinis apkaltinamasis nuosprendis už kurią nors nusikalstamą veiką, numatytą *code pénal* (Baudžiamasis kodeksas) 222-34–222-40, 313-1, 313-3, 314-1, 324-1, 324-5, 324-6, 421-1–421-2-4, 421-5, 432-10, 432-11, 432-12–432-16, 433-1, 433-2, 434-9, 434-9-1, 435-3, 435-4, 435-9, 435-10, 441-1–441-7, 441-9, 445-1–445-2-1 arba 450-1 straipsniuose ir *Code général des impôts* (Bendrasis mokesčių kodeksas) 1741–1743, 1746 arba 1747 straipsniuose, ir tuo atveju, kai koncesijos sutartys nėra Baudžiamojo kodekso 225-4-1 ir 225-4-7 straipsniuose nurodytos gynybos ar saugumo sričių koncesijos sutartys, arba tais atvejais, kai tokia nusikalstama veika buvo slepiama ir kai lygiavertė nusikalstama veika yra numatyta kitos Europos Sąjungos valstybės narės teisės aktuose. <…>

<…>

Draudimas dalyvauti koncesijos sutarčių sudarymo procedūroje pagal 1 dalį yra taikomas penkerius metus nuo apkaltinamojo nuosprendžio paskelbimo datos.

<…>“

7 Dekreto Nr. 2016-86 19 straipsnyje buvo numatyta:

„I. – Kandidatas, grįsdamas savo paraišką, pateikia garbės pareiškimą, kuriuo patvirtina, kad:

1° Jam netaikoma jokia pirma nurodyto 2016 m. sausio 29 d. Nutarimo dėl koncesijos sutarčių 39, 40 ir 42 straipsnių nuostata, pagal kurią jam neleidžiama dalyvauti koncesijos sutarčių sudarymo procedūroje.

2° Informacija ir dokumentai, susiję su jo pajėgumais ir gebėjimais, kurių reikalaujama pagal minėto 2016 m. sausio 29 d. Nutarimo 45 straipsnį ir taikant 20 ir 21 straipsniuose nustatytas sąlygas, yra teisingi.

II. – Kandidatas pateikia visus dokumentus, patvirtinančius, kad jam netaikoma jokia pirma nurodyto 2016 m. sausio 29 d. Nutarimo 39, 40 ir 42 straipsnių nuostata, pagal kurią jam neleidžiama dalyvauti koncesijos sutarčių sudarymo procedūroje.

<…>“

8 Šio dekreto 23 straipsnyje nustatyta:

„I. – Prieš nagrinėdama kandidatūras koncesiją suteikianti institucija, kuri konstatuoja, kad dokumentai ar informacija, kuriuos privaloma pateikti pagal 19, 20 ir 21 straipsnius [trūksta teksto], gali pareikalauti, kad atitinkami kandidatai per atitinkamą terminą papildytų savo paraiškos dokumentus. Ji informuoja kitus kandidatus apie šios nuostatos taikymą.

II. – <…> Nepriimtinas paraiškas pateikę kandidatai taip pat negali dalyvauti procedūroje. Kandidato, kuris negali dalyvauti sutarties sudarymo procedūroje pagal Nutarimo [Nr. 2016–65] 39, 40, 42 ir 44 straipsnius arba kuris neturi pajėgumų ar gebėjimų, kurių reikalaujama pagal to paties nutarimo 45 straipsnį, paraiška yra nepriimtina.“

9 Visos pirma nurodytos Nutarimo Nr. 2016-65 ir Dekreto Nr. 2016–86 nuostatos buvo panaikintos 2019 m. balandžio 1 d. ir iš esmės pakartotos atitinkamai *code de la commande publique* (Viešųjų pirkimų kodeksas) L. 3123-1 straipsnyje ir R. 3123-1–R. 3123-21 straipsniuose.

Pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai

10 Bendrovė *Vert Marine*, kurios specializacija yra deleguotasis sporto ir laisvalaikio įrangos valdymas, o pagrindinė veikla – koncesijos sutarčių, sudarytų su valdžios institucijomis, vykdymas, apskundė *Conseil d'État* (Valstybės Taryba, Prancūzija) tai, kad *Premier ministre* implicitiškai atmetė jos prašymą panaikinti Dekreto Nr. 2016-86 19 ir 23 straipsnius.

11 Šiuo klausimu ji, be kita ko, teigia, kad šios nuostatos nesuderinamos su Direktyvos 2014/23 38 straipsniu, nes pagal jas ekonominės veiklos vykdytojams, kuriems dėl galutinio apkaltinamojo nuosprendžio, priimto padarius kurią nors sunkią Nutarimo Nr. 2016-65 39 straipsnio 1 dalyje nurodytą nusikalstamą veiką, automatiškai neleidžiama dalyvauti koncesijos sutarčių sudarymo procedūrose, nesuteikiama galimybė pateikti įrodymų, kad jie ėmėsi korekcinių priemonių, leidžiančių įrodyti, kad vėl yra patikimi, nepaisant to, kad egzistuoja šis nuosprendis. Iš Teisingumo Teismui pateiktos bylos medžiagos matyti, kad Nutarimo Nr. 2016-65 39 straipsnio 1 dalyje nurodytos nusikalstamos veikos iš esmės yra Direktyvos 2014/23 38 straipsnio 4 dalyje nurodyti pažeidimai.

12 Šiomis aplinkybėmis prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui kyla klausimas, ar pagal Direktyvos 2014/23 38 straipsnio 9 ir 10 dalis draudžiamos nacionalinės teisės normos, pagal kurias iš ekonominės veiklos vykdytojo atimama galimybė pateikti tokį įrodymą, jeigu jam automatiškai neleidžiama dalyvauti koncesijos sutarčių sudarymo procedūrose dėl priimto galutinio apkaltinamojo nuosprendžio už itin sunkias nusikaltimas veikas, už kurias nacionalinės teisės aktų leidėjas nusprendė bausti, siekdamas užtikrinti, kad viešieji pirkimai būtų vykdomi sąžiningai, o kandidatai – nepriekaištingos reputacijos.

13 Be to, minėtam teismui kyla klausimas, ar tuo atveju, jeigu korekcinių priemonių, kurių ėmėsi ekonominės veiklos vykdytojas, tinkamumo patikrinimą galima pavesti teisminės institucijoms, kelios nacionalinėje teisėje numatytos teisminės priemonės, kaip antai atšaukimas, teisminė reabilitacija, įrašo apie teistumą išbraukimas iš nuosprendžių registro biuletenio Nr. 2, gali būti laikomos atitinkančiomis Direktyvos 2014/23 38 straipsnio 9 dalyje įtvirtintą korekcinių priemonių sistemą.

14 Šiomis aplinkybėmis *Conseil d'État* (Valstybės Taryba) nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

„1. Ar Direktyva [2014/23] turi būti aiškinama taip, kad, siekiant užtikrinti sąžiningumą viešųjų pirkimų srityje, pagal ją draudžiami valstybės narės teisės aktai, kuriuose būtų leidžiama ekonominės veiklos vykdytojui, galutiniu teismo sprendimu nuteistam už ypač sunkią nusikalstamą veiką ir dėl to

negalinčiam dalyvauti koncesijos sutarčių sudarymo procedūroje penkerius metus, nesuteikti galimybės pateikti įrodymų, kad priemonės, kurių jis ėmėsi, yra pakankamos, kad perkančiajai organizacijai įrodytų savo patikimumą, nors ir yra šis draudimo dalyvauti procedūroje pagrindas?

2. Jeigu Direktyvoje [2014/23] valstybėms narėms leidžiama kitoms nei atitinkama perkančioji organizacija institucijoms pavesti užduotį įvertinti veiklos vykdytojų atitikties priemonę, ar suteikiant šią teisę suteikiama ir galimybė pavesti teisminėms institucijoms taikyti šią priemonę? Jeigu į šį klausimą būtų atsakyta teigiamai, ar tokie mechanizmai, kaip Prancūzijos teisėje numatytos atšaukimo, teisminės reabilitacijos ir įrašo apie teistumą išbraukimo iš nuosprendžių registro biuletenio Nr. 2 priemonės, gali būti prilyginami atitikties priemonėms, kaip tai suprantama pagal direktyvą?“

Dėl prejudicinių klausimų

Dėl pirmojo klausimo

15 Savo pirmuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar Direktyvos 2014/23 38 straipsnio 9 ir 10 dalys turi būti aiškinamos taip, kad pagal jas draudžiamos nacionalinės teisės normos, kuriose ekonominės veiklos vykdytojui, galutiniu teismo sprendimu nuteistam už kurią nors šios direktyvos 38 straipsnio 4 dalyje nurodytą nusikalstamą veiką ir kuriam dėl šios priežasties automatiškai draudžiama dalyvauti koncesijos sutarčių sudarymo procedūrose, nesuteikiama galimybė pateikti įrodymų, kad jis ėmėsi korekcinių priemonių, galinčių įrodyti, kad vėl yra patikimas.

16 Šiuo klausimu reikia priminti, kad pagal Direktyvos 2014/23 38 straipsnio 9 dalies pirmą pastraipą ekonominės veiklos vykdytojas, atsidūręs vienoje iš, be kita ko, 4 dalyje, nurodytų padėčių, gali pateikti įrodymų, kad ėmėsi pakankamų priemonių, kad įrodytų savo patikimumą, nepaisant to, kad yra atitinkamas pagrindas drausti jam dalyvauti procedūroje ir kad, jei tokių įrodymų pakanka, atitinkamam ekonominės veiklos vykdytojui netaikomas draudimas dalyvauti procedūroje. Taigi ši nuostata įtvirtina korekcinių priemonių sistemą (*self-cleaning*) (pagal analogiją dėl 2014 m. vasario 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2014/24/ES dėl viešųjų pirkimų, kuria panaikinama Direktyva 2004/18/EB (OL L 94, 2014, p. 65), 57 straipsnio 6 dalies, kuri atitinka Direktyvos 2014/23 38 straipsnio 9 dalį, žr. 2020 m. sausio 30 d. Sprendimo *Tim*, C-395/18, EU:C:2020:58, 49 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).

17 Iš Direktyvos 2014/23 38 straipsnio 9 dalies pirmos pastraipos formuluotės matyti, kad numačius, jog bet kuris ekonominės veiklos vykdytojas gali pateikti įrodymų apie korekcines priemones, kurių ėmėsi, ši nuostata ekonominės veiklos vykdytojams suteikia teisę, kurią valstybės narės turi užtikrinti perkeldamos šią direktyvą į nacionalinę teisę, laikydamosi joje nustatytų sąlygų.

18 Vis dėlto Direktyvos 2014/23 38 straipsnio 9 dalies trečioje pastraipoje numatyta, kad galimybė įrodyti, kad buvo imtasi korekcinių priemonių, nesuteikiama ekonominės veiklos vykdytojui, kuriam galutiniu teismo sprendimu neleidžiama dalyvauti viešojo pirkimo arba koncesijos sutarčių sudarymo procedūrose per visą teismo sprendime nustatytą neleidimo dalyvauti laikotarpį valstybėse narėse, kuriose pastarasis galioja. Taigi tik šiuo atveju ekonominės veiklos vykdytojas negali pasinaudoti Direktyvos 2014/23 38 straipsnio 9 dalies pirmoje pastraipoje suteikta teise.

19 Šiuo klausimu pažymėtina, kad neleidimas dalyvauti, nustatytas galutiniu teismo sprendimu, kaip jis suprantamas pagal Direktyvos 2014/23 38 straipsnio 9 dalies trečią pastraipą, negali būti prilygintas neleidimui dalyvauti, kuris pagal nacionalinės teisės normas, kaip antai Nutarimo

Nr. 2016-65 39 straipsnio 1 dalį, automatiškai numatytas visiems ūkio subjektams, galutiniu teismo sprendimu nuteistiems už kurią nors Direktyvos 2014/23 38 straipsnio 4 dalyje nurodytą nusikalstamą veiką.

20 Iš tiesų iš Direktyvos 2014/23 38 straipsnio 9 dalies trečios pastraipos formuluotės aiškiai matyti, kad neleidimas dalyvauti turi būti tiesiogiai numatytas galutiniame teismo sprendime, priimtame dėl konkretaus veiklos vykdytojo, ir jo negali lemti vien tai, kad tas vykdytojas nuteistas galutiniu teismo sprendimu dėl kurios nors Direktyvos 2014/23 38 straipsnio 4 dalyje išvardytų priežasčių.

21 Taigi iš Direktyvos 2014/23 38 straipsnio 9 dalies formuluotės matyti, kad, išskyrus šios nuostatos trečioje pastraipoje numatytą atvejį, ekonominės veiklos vykdytojas gali pateikti įrodymų apie korekcines priemones, priimtas siekiant įrodyti savo patikimumą, nepaisant to, kad jo atveju egzistuoja kuris nors Direktyvos 2014/23 38 straipsnio 4 ir 7 dalyse nurodytas neleidimo dalyvauti pagrindas, pavyzdžiui, nuteisimas galutiniu teismo sprendimu dėl vienos iš Direktyvos 2014/23 38 straipsnio 4 dalies a–f punktuose išvardytų priežasčių.

22 Antra, tokį aiškinimą patvirtina Direktyvos 2014/23 38 straipsnio 9 dalimi siekiamas tikslas. Iš tikrųjų numačius, jog bet kuris ekonominės veiklos vykdytojas turi galėti pateikti įrodymų apie korekcines priemones, kurių ėmėsi, šia nuostata siekiama atkreipti dėmesį į ekonominės veiklos vykdytojo patikimumo svarbą (pagal analogiją žr. 2020 m. sausio 30 d. Sprendimo *Tim*, C-395/18, EU:C:2020:58, 49 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją) ir, kaip nurodė Graikijos vyriausybė savo rašytinėse pastabose, užtikrinti objektyvų ekonominės veikos vykdytojų vertinimą ir veiksmingą konkurenciją. Šiam tikslui kiltų grėsmė, jei valstybėms narėms būtų leidžiama riboti ekonominės veiklos vykdytojų teisę pateikti įrodymų apie korekcines priemones, kurių jie ėmėsi, ne tik Direktyvos 2014/23 38 straipsnio 9 dalies trečioje pastraipoje numatytu atveju.

23 Be to, šio aiškinimo nepaneigia ta aplinkybė, kad valstybės narės pagal Direktyvos 2014/23 38 straipsnio 10 dalį turi apibrėžti šio straipsnio įgyvendinimo sąlygas ir tuo tikslu turi aiškią diskreciją (pagal analogiją žr. 2020 m. sausio 30 d. Sprendimo *Tim*, C-395/18, EU:C:2020:58, 34 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją)

24 Iš tiesų sąvoka „įgyvendinimo sąlygos“ reiškia, kad valstybės narės turi užtikrinti, kad egzistuotų Direktyvos 2014/23 38 straipsnio 9 dalies pirmoje pastraipoje suteikta teisė ir galimybė ja pasinaudoti, antraip, kaip Komisija nurodė savo rašytinėse pastabose, nustatydamos šias įgyvendinimo sąlygas valstybės narės galėtų panaikinti šios teisės prasmę. Beje, tokį aiškinimą patvirtina Direktyvos 2014/23 71 konstatuojamoji dalis, iš kurios matyti, kad valstybės narės turi tik teisę nustatyti procedūrines ir esmines sąlygas, skirtas šios teisės įgyvendinimo riboms apibrėžti.

25 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, į pirmąjį klausimą reikia atsakyti, kad Direktyvos 2014/23 38 straipsnio 9 dalis turi būti aiškinama taip, kad pagal ją draudžiamos nacionalinės teisės normos, kuriose ekonominės veiklos vykdytojui, galutiniu teismo sprendimu nuteistam už kurią nors šios direktyvos 38 straipsnio 4 dalyje nurodytą nusikalstamą veiką ir kuriam dėl šios priežasties automatiškai draudžiama dalyvauti koncesijos sutarčių sudarymo procedūrose, nesuteikiama galimybė pateikti įrodymų, kad jis ėmėsi korekcinių priemonių, galinčių įrodyti, kad vėl yra patikimas.

Dėl antrojo klausimo

26 Antruoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar Direktyvos 2014/23 38 straipsnio 9 ir 10 dalys turi būti aiškinamos taip, kad pagal jas nedraudžiama, kad teisminėms institucijoms būtų pavesta patikrinti, ar korekcinės priemonės, kurių ėmėsi ekonominės veiklos vykdytojas, yra tinkamos, ir, jei taip, ar šios direktyvos 38 straipsnio 9 dalis turi būti aiškinama taip, kad pagal ją draudžiamos nacionalinės teisės normos, pagal kurias teisminėms

institucijoms leidžiama atšaukti automatišką draudimą asmeniui dalyvauti koncesijų sutarčių sudarymo procedūrose, nustatytą dėl jo priimtame apkaltinamajame nuosprendyje, panaikinti tokį draudimą arba išbraukti iš nuosprendžių registro bet kokį įrašą apie teistumą.

27 Dėl antrojo klausimo pirmos dalies reikia konstatuoti, kad Direktyvos 2014/23 38 straipsnio 9 dalį sudarančių trijų pastraipų tekste nenurodyta, kokia institucija įgaliojama įvertinti ekonominės veiklos vykdytojo nurodytų korekcinių priemonių tinkamumą. Šiomis aplinkybėmis valstybės narės, nustatydamos šios nuostatos įgyvendinimo sąlygas pagal šios direktyvos 38 straipsnio 10 dalį, savo nacionalinės teisės aktuose turi tiksliai nurodyti įgaliojimą atlikti šį vertinimą turinčios institucijos tapatybę, kad ekonominės veiklos vykdytojas galėtų veiksmingai pasinaudoti teise, jam suteikta pagal minėtos direktyvos 38 straipsnio 9 dalies pirmą pastraipą.

28 Šį aiškinimą patvirtina Direktyvos 2014/23 71 konstatuojamoji dalis, kurioje nurodyta, kad nustatydamos procedūrines ir esmines sąlygas, susijusias su Direktyvos 2014/23 38 straipsnio 9 dalies įgyvendinimu, valstybės narės turi turėti galimybę kiekvienai perkančiajai organizacijai arba kiekvienam perkančiajam subjektui suteikti galimybę įvertinti ekonominės veiklos vykdytojų nurodytų korekcinių priemonių tinkamumą arba patikėti šią užduotį kitoms centrinio ar decentralizuoto lygio valdžios institucijoms.

29 Iš šios konstatuojamosios dalies matyti, kad Sąjungos teisės aktų leidėjas norėjo palikti valstybėms narėms didelę diskreciją nustatyti korekcinių priemonių tinkamumą galinčias vertinti institucijas. Šiuo atžvilgiu iš žodžių junginio „kitos centrinio ar decentralizuoto lygio valdžios institucijos“ matyti, kad valstybės narės gali šią vertinimo užduotį patikėti bet kuriai institucijai, kuri nėra perkančioji organizacija arba perkantysis subjektas.

30 Taip *a fortiori* yra dėl to, kad, kaip tvirtina Prancūzijos ir Graikijos vyriausybės bei Komisija savo rašytinėse pastabose, teisminės institucijos dėl savo pobūdžio gali objektyviai ir nepriklausomai įvertinti korekcinių priemonių tinkamumą ir šiuo tikslu išnagrinėti Direktyvos 2014/23 38 straipsnio 9 dalies antros pastraipos pirmame sakinyje nurodytus įrodymus pagal šios nuostatos antrame ir trečiame sakiniuose numatytus reikalavimus.

31 Atsižvelgiant į tai, svarbu, kaip Komisija nurodė savo rašytinėse pastabose, kad, kai valstybė narė ketina pavesti tokią vertinimo užduotį teisminėms institucijoms, šiuo tikslu nustatyta nacionalinė tvarka turi atitikti visus Direktyvos 2014/23 38 straipsnio 9 dalyje nustatytus reikalavimus, o taikytina procedūra – būti suderinama su koncesijos sutarčių sudarymo procedūros terminais. Antraip, ypač tuo atveju, jei teisminė institucija neturėtų teisės atlikti išsamaus Direktyvos 2014/23 38 straipsnio 9 dalies antroje pastraipoje reikalaujamų įrodymų vertinimo arba negalėtų priimti galutinio sprendimo, kol nesibaigė sutarties sudarymo procedūra, šios nuostatos pirmoje pastraipoje ekonominės veikos vykdytojui suteikta teisė netektų prasmės.

32 Dėl antrojo klausimo antros dalies reikia priminti, kad pagal suformuotą Teisingumo Teismo jurisprudenciją vykstant pagal SESV 267 straipsnį pradėtam procesui Teisingumo Teismas neturi priimti sprendimo dėl vidaus teisės normų suderinamumo su Sąjungos teise. Teisingumo Teismas yra kompetentingas pateikti nacionaliniam teismui visapusį Sąjungos teisės išaiškinimą, kuris šiam teismui leistų įvertinti vidaus teisės normų suderinamumą su Sąjungos teise (2018 m. spalio 25 d. Sprendimo *Sciotto*, C-331/17, EU:C:2018:859, 27 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

33 Šiuo klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi patikrinti, ar teisminės procedūros, kaip antai atšaukimas, teisminė reabilitacija ir įrašo nuosprendžių registro biuletenyje Nr. 2 išbraukimas, iš tiesų atitinka nustatytas sąlygas ir Direktyvos 2014/23 38 straipsnio 9 dalyje nustatytos korekcinių priemonių sistemos tikslą.

34 Konkrečiai kalbant, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi nustatyti, ar tokios procedūros leidžia, pirma, atitinkamiems ekonominės veiklos vykdytojams pateikti kompetentingoms teisminėms institucijoms Direktyvos 2014/23 38 straipsnio 9 dalies antros pastraipos pirmame sakinyje nurodytų korekcinių priemonių įrodymų ir, antra, šioms teisminėms institucijoms įvertinti šių priemonių tinkamumą, kaip numatyta šios nuostatos antrame sakinyje, ir paskelbti, kai mano, kad dėl atitinkamų priemonių ekonominės veiklos vykdytojas vėl yra patikimas, atšaukimą, reabilitaciją ar įrašo apie teistumą išbraukimą iš nuosprendžių registro biuletenio Nr. 2.

35 Šiomis aplinkybėmis reikia patikslinti, kad tuo atveju, jei kompetentinga teisminė institucija galėtų paskelbti atšaukimą, reabilitaciją ar įrašo apie teistumą išbraukimą iš nuosprendžių registro biuletenio Nr. 2, nevertindama, ar taikytos korekcinės priemonės yra tinkamos, ir dėl to atitinkami ekonominės veiklos vykdytojai galėtų dalyvauti koncesijos sutarčių sudarymo procedūrose, nepateikdami šių priemonių įrodymų, kaip teigia *Vert Marine* ir Komisija savo rašytinėse pastabose, tokios teisminės procedūros negalėtų būti laikomos atitinkančiomis Direktyvos 2014/23 38 straipsnio 9 dalyje numatytos korekcinių priemonių sistemos siekiamą tikslą ir taikymo sąlygas, nes, pirma, jos nesuteiktų perkančiajai organizacijai jokios garantijos, kad atitinkamas ekonominės veiklos vykdytojas vėl yra patikimas, ir, antra, jos leistų potencialiai nepatikimiems ekonominės veiklos vykdytojams dalyvauti koncesijos sutarčių sudarymo procedūrose.

36 Be to, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi įsitikinti, kad nacionalinėje teisėje numatytos teisminės procedūros tikrai leidžia laiku užtikrinti, kad ekonominės veiklos vykdytojas, norintis dalyvauti koncesijos sutarčių sudarymo procedūroje, galės pateikti korekcinių priemonių, kurių ėmėsi, įrodymų. Iš tiesų Direktyvos 2014/23 38 straipsnio 9 dalyje numatyta teisė netektų prasmės, jei ekonominės veiklos vykdytojas negalėtų veiksmingai pasinaudoti šiomis procedūromis, kol nesibaigė sutarties sudarymo procedūra.

37 Tiek *Vert Marine*, tiek Komisija savo rašytinėse pastabose tvirtina, kad taikyti teisminę reabilitaciją – beje, ji neatitinka šio sprendimo 34 punkte nurodytos sąlygos – galima prašyti tik pasibaigus tam tikram terminui, kuris svyruoja nuo dvejų iki penkerių metų, o tai neleidžia atitinkamiems ekonominės veiklos vykdytojams pasinaudoti reabilitacija, kol šis terminas nesuėjo. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi patikrinti ne tik šį aspektą, bet ir tai, ar terminai, numatyti taikant atšaukimo ir teistumo įrašo išbraukimo iš nuosprendžių registro biuletenio Nr. 2 procedūras, yra suderinami su koncesijos sutarčių sudarymo procedūrų terminais.

38 Atsižvelgiant į visa tai, kas išdėstyta, į antrąjį klausimą reikia atsakyti, kad Direktyvos 2014/23 38 straipsnio 9 ir 10 dalys turi būti aiškinamos taip, kad pagal jas nedraudžiama korekcinių priemonių, kurių ėmėsi ekonominės veiklos vykdytojas, tinkamumo patikrinimo pavesti teisminėms institucijoms, su sąlyga, kad šiuo tikslu nustatyta nacionalinė sistema atitinka visus šios direktyvos 38 straipsnio 9 dalyje nustatytus reikalavimus ir kad taikoma procedūra yra suderinama su nustatytais terminais vykdant koncesijos sutarčių sudarymo procedūrą. Be to, Direktyvos 2014/23 38 straipsnio 9 dalis turi būti aiškinama taip, kad pagal ją nedraudžiamos nacionalinės teisės normos, pagal kurias teisminėms institucijoms leidžiama atšaukti automatišką draudimą asmeniui dalyvauti koncesijos sutarčių sudarymo procedūrose, taikytą dėl jo priėmus apkaltinamąjį nuosprendį, panaikinti tokį draudimą arba išbraukti bet kokį teistumo įrašą iš nuosprendžių registro, su sąlyga, kad tokios teisminės procedūros tikrai atitinka šios sistemos taikymo sąlygas ir ja siekiamą tikslą ir konkrečiai leidžia, kai ekonominės veiklos vykdytojas pageidauja dalyvauti koncesijos sutarčių sudarymo procedūroje, laiku atšaukti jam taikomą draudimą, atsižvelgiant vien į tai, kad šio veiklos vykdytojo nurodytos ir kompetentingos teisminės institucijos pagal šioje nuostatoje numatytus reikalavimus įvertintos korekcinės priemonės yra tinkamos, o tai turi patikrinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

39 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (devintoji kolegija) nusprendžia:

1. **2014 m. vasario 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2014/23/ES dėl koncesijos sutarčių suteikimo 38 straipsnio 9 dalis turi būti aiškinama taip, kad pagal ją draudžiamos nacionalinės teisės normos, kuriose ekonominės veiklos vykdytojui, galutiniu teismo sprendimu nuteistam už kurią nors šios direktyvos 38 straipsnio 4 dalyje nurodytą nusikalstamą veiką ir kuriam dėl šios priežasties automatiškai draudžiama dalyvauti koncesijos sutarčių sudarymo procedūrose, nesuteikiama galimybė pateikti įrodymų, kad jis ėmėsi korekcinių priemonių, galinčių įrodyti, kad vėl yra patikimas.**

2. **Direktyvos 2014/23 38 straipsnio 9 ir 10 dalys turi būti aiškinamos taip, kad pagal jas nedraudžiama korekcinių priemonių, kurių ėmėsi ekonominės veiklos vykdytojas, tinkamumo patikrinimo pavesti teisminėms institucijoms, su sąlyga, kad šiuo tikslu nustatyta nacionalinė sistema atitinka visus šios direktyvos 38 straipsnio 9 dalyje nustatytus reikalavimus ir kad taikoma procedūra yra suderinama su nustatytais terminais vykdant koncesijos sutarčių sudarymo procedūrą. Be to, Direktyvos 2014/23 38 straipsnio 9 dalis turi būti aiškinama taip, kad pagal ją nedraudžiamos nacionalinės teisės normos, pagal kurias teisminėms institucijoms leidžiama atšaukti automatišką draudimą asmeniui dalyvauti koncesijos sutarčių sudarymo procedūrose, taikytą dėl jo priėmus apkaltinamąjį nuosprendį, panaikinti tokį draudimą arba išbraukti bet kokį teistumo įrašą iš nuosprendžių registro, su sąlyga, kad tokios teisminės procedūros tikrai atitinka šios sistemos taikymo sąlygas ir ja siekiamą tikslą ir konkrečiai leidžia, kai ekonominės veiklos vykdytojas pageidauja dalyvauti koncesijos sutarčių sudarymo procedūroje, laiku atšaukti jam taikomą draudimą, atsižvelgiant vien į tai, kad šio veiklos vykdytojo nurodytos ir kompetentingos teisminės institucijos pagal šioje nuostatoje numatytus reikalavimus įvertintos korekcinės priemonės yra tinkamos, o tai turi patikrinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas.**

Parašai.